

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

400 χρόνια Μολιέρος

Θέματα πρόσληψης
στη νεοελληνική παιδεία
και στο νεοελληνικό θέατρο,
18ος - 21ος αι.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

Άννα Ταμπάκη, Αλεξία Αλτουβά

ΚΑΠΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
Τμήμα Θεατρικών Σπουδών

Με την ευγενική υποστήριξη των:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
Ε.Κ.Π.Α.

Με τη συνεργασία των φορέων:

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ÉCOLE FRANÇAISE D'ATHÈNES
ΓΑΛΛΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ

Η νέα ΣΚΗΝΗ
ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

Εταιρεία Καλλιτεχνικής
& Παιδευτικής Θεατρικής Έκφρασης

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

400 χρόνια Μολιέρος:

Θέματα πρόσληψης
στη νεοελληνική παιδεία
και στο νεοελληνικό θέατρο,
18ος - 21ος αι.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
Άννα Ταμπάκη, Αλεξία Αλτουβά

ΚΑΠΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ
ΑΘΗΝΑ 2025

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ & ΕΚΤΥΠΩΣΗ

ΚΑΠΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ

Σόλωνος 103 | 106 81 | Αθήνα

T 2103806676/8 & 2106859273 | **E** info@kapaekdotiki.gr

[fb] /Κάπα Εκδοτική | **[in]** @kapa_ekdotiki | **kapaekdotiki.gr**

ISBN

978-960-628-452-6

Περιγραφή εξωφύλλου:

Στα δεξιά το κοστούμι της Ανδρομάχης Μοντζολή για τον ρόλο του Μολιέρου στην παράσταση «Μολιεριάδα» που ανέβασε το «Θέατρο της Ημέρας» (1996-1997), εμπνευσμένο από τον γνωστό πίνακα του Nicolas-André Monsiau (1754-1837) που απεικονίζει τον «Μολιέρο να διαβάζει τον *Ταρτούφο* στο σαλόνι της Ninon de Lenclos» (Molière lisant *Tartuffe* chez Ninon de Lenclos). Το κοστούμι αυτό παρουσιάστηκε στην πρώτη μεγάλη διεθνή έκθεση που πραγματοποιήθηκε στη Γαλλία για τα 400 χρόνια από τη γέννηση του Μολιέρου και φιλοξενήθηκε στις Βερσαλλίες από 15 Ιανουαρίου (ημέρα της γέννησης του) έως 22 Απριλίου 2022.

Στο κέντρο, προσωπογραφία του Μολιέρου από τον φίλο του ζωγράφο Pierre Mignard (c.1658) και στο φόντο δείγμα από τις παλαιότερες μεταφράσεις του Μολιέρου στα νέα ελληνικά (Βουκουρέστι, 1741) που εναπόκεινται σήμερα στο British Museum.

Περιεχόμενα

Προλογικό σημείωμα / 15

ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΟΛΙΕΡΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΜΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

JACQUELINE RAZGONNIKOFF

Le Paris de Molière / 19

JACQUELINE RAZGONNIKOFF

Το Παρίσι του Μολιέρου / 37

ANNA ΤΑΜΠΑΚΗ

Η πολυδιάστατη πρόσληψη του Μολιέρου στον ελληνικό χώρο.

Από τα προξενικά μέγαρα και τον κόσμο των Φαναριωτών

στις σύγχρονες προσεγγίσεις (17ος-21ος αι.) / 55

ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΣΤΟΝ 18ο ΚΑΙ 19ο ΑΙΩΝΑ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Γ. ΖΩΡΑΣ

Οι μολιερικές Αρχόντισσες ξανατονισμένες

στα ελληνικά και τα ρωμαίικα / 63

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΦΟΙΝΗ

Τρεις μεταφράσεις του *Ταρτούφου* τον 19ο αιώνα
(1815, 1851, 1863): τρόποι προσαρμογής στα ελληνικά
και ζητήματα πολιτισμικής ορολογίας / 91

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

*Ο κύριος ντε Πουρσωνιάκ και Ο Σγαναρέλλος ή
Ο κατά φαντασίαν κερατάς. Δύο θεατρικές «σανίδες
σωτηρίας» των θιάσων περασμένων αιώνων που έχουν πια
περάσει στη λήθη του σύγχρονου ρεπερτορίου / 109*

ΓΕΩΡΓΙΑ ΠΑΛΑΝΤΑ – ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

*Ο Μολιέρους στα θεατρικά προγράμματα
του Δραματικού Θιάσου «Μένανδρος» / 119*

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΑΡΤΟΥΦΟΥ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΣΙΒΕΤΙΔΟΥ

Ταρτούφος: Απαγόρευση – Δικαίωση / 149

ΜΙΧΑΕΛΑ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

*Ταρτούφος, 1978. Η σκηνοθετική προσέγγιση του Σπύρου
Α. Ευαγγελάτου και η υποκριτική εργασία
των Λευτέρη Βογιατζή και Δημήτρη Καταλειφού / 157*

ΠΑΥΛΟΣ ΣΟΥΛΗΣ

*Ο τόπος στον Ταρτούφο: Από το κείμενο του Μολιέρου
στην παράσταση του Ivo Van Hove / 169*

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΤΑΛΙΑΝΗΣ

Ταρτούφος 1664 – 1669 – 2022 / 179

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΟΝ ΖΟΥΑΝ

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Μια βιαστική περιδιάβαση του Δον Ζουάν στην Ελλάδα / 187

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΟΣΜΟΠΟΥΛΟΥ

*Απόλαυση, ενοχή, τιμωρία: από τον Δον Ζουάν του Μολιέρου
στον Άσωτο του Αλέξανδρου Σούτσου / 201*

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ανάλυση παράστασης και κριτική πρόσληψη. *Ντον Ζουάν* του Μολιέρου σε σκηνοθεσία Νικήτα Μιλιβόγιεβιτς από το Εθνικό Θέατρο / 209

ΜΑΝΟΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Η σκηνοθετική προσέγγιση του *Δον Ζουάν* (2015) στο ΚΘΒΕ από τον Δαμιανό Κωνσταντινίδη / 217

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΙΣΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΙΟΛΗ ΑΝΔΡΕΑΔΗ

Η Διδασκαλία του Ηθοποιού στον *Μισάνθρωπο* του Μολιέρου / 227

ΜΑΡΙΑ ΜΑΓΚΑΝΑΡΗ

Με αφορμή τον *Μισάνθρωπο* του Μολιέρου / 235

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΠΙΛΑΛΗ

Η αποτύπωση των έμφυλων ταυτοτήτων στη μολιερική «τριλογία»: *Το σχολείο των γυναικών*, *Κριτική του σχολείου των γυναικών* και *Αυτοσχεδιασμός των Βερσαλλιών* / 243

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΟΥΡΑΣ

Η σύγχυση του υποτιθέμενου κινησιολογικού κώδικα της *Commedia dell' arte* με τα ανεβήσματα των κωμωδιών του Μολιέρου τα τελευταία 50 χρόνια / 253

ΣΟΦΙΑ ΦΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Μολιέρος και η κωμωδία. Ειδολογική και αισθητική σκηνική αποτύπωση στην Ελλάδα του 21ου αιώνα / 257

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΑΣ

*Η Πριγκίπισσα της Ήλιδας: Μια άγνωστη
«ελληνική» κωμωδία του Μολιέρου / 265*

ΘΕΑΤΡΟ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ

*Το έργο του Μολιέρου
μέσα στην εκπαιδευτική διαδικασία / 273*

ΜΑΡΙΑ ΔΗΜΑΚΗ-ΖΩΡΑ

*Η διασκευή του Αρχοντοχωριάτη για παιδικό και
εφηβικό κοινό από τον Γιάννη Καλατζόπουλο / 279*

Ο ΜΟΛΙΕΡΟΣ ΣΕ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΣΚΗΝΕΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

*Σκηνοθετικές προσεγγίσεις της μολιερικής δραματουργίας
στο Εθνικό Θέατρο τον 20ό αιώνα / 291*

ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΠΕΛΤΕΚΗΣ – ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΒΕΛΕΝΗ

*Παραστασιολογία και πρόσληψη των έργων του
Μολιέρου στο ΚΘΒΕ από την ίδρυσή του. Περίπτωση
μελέτης: Ο κατά φαντασίαν ασθενής / 299*

ΕΙΡΗΝΗ Μ. ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

*Ο Μολιέρως ως δραματικός ήρωας στο ομώνυμο έργο
του Μπουλγκάκοφ. Η εις διπλούν προσέγγισή του από
τον Στάθη Λιβαθινό στο Εθνικό Θέατρο / 309*

ΜΑΡΙΑ ΧΑΜΑΛΗ

*Ο Μολιέρως στη σκηνή του
Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου / 317*

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΠΗΧΗΣΕΙΣ

ΧΡΙΣΤΙΝΑ Α. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ

Η πρόσληψη της μολιερικής δραματουργίας σε εξωευρωπαϊκά
γαλλόφωνα πεδία: ανάπτυξη, ανάσχεση ή απουσία; / 331

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΔΙΑΚΟΥΜΟΠΟΥΛΟΥ

Η Θεατρική Εταιρεία Λουξεμβούργου και ο *Ταρτούφος*
του Μολιέρου σε σκηνοθεσία του Γιάννη Γαβρά / 347

ΜΑΡΙΑ ΣΕΧΟΠΟΥΛΟΥ

Κινηματογραφικές και θεατρικές προσεγγίσεις της *Ariane*
Mnouchkine: Από τον *Μολιέρο* στον *Ταρτούφο* / 359

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΛΑΥΡΕΝΤΖΟΣ

Ο ΘΕΣΠΙΣ Βρυξελλών και Ο *Ταρτούφος* του Μολιέρου / 371

Η ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΤΟΥ ΜΟΛΙΕΡΟΥ ΣΤΟΝ 20^ο ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 21^{ου}

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΒΑΣΙΛΑΚΟΥ

Μεταφράσεις έργων του Μολιέρου στον ελληνικό χώρο (1900-1940)
Εκδόσεις – Δημοσιεύσεις – Χειρόγραφα / 385

ΒΑΡΒΑΡΑ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ

Η υποδοχή της μολιερικής δραματουργίας τη
μεσοπολεμική περίοδο / 401

ΙΛΙΑ ΛΑΚΙΔΟΥ

Ο Μολιέρος στη Νέα Δραματική Σχολή του Σωκράτη
Καραντινού: σκηνογραφικές προτάσεις της γενιάς
του '30 (Σ. Βασιλείου, Ν. Χατζηκυριάκος-Γκίτσας) ως
πλαίσιο εκπαίδευσης του νέου ηθοποιού / 413

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΡΡΑ

Παραστάσεις του Μολιέρου στην αθηναϊκή σκηνή
κατά τη διάρκεια της Κατοχής / 425

ΑΛΕΞΙΑ ΑΛΤΟΥΒΑ

Παραστάσεις Μολιέρου από γαλλικούς θιάσους
και ζητήματα πρόσληψης στο σύγχρονο ελληνικό
θέατρο της περιόδου 1947-1969 / 439

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ ΜΟΝΤΖΟΛΗ

«Μολιεριάδα – ένα παιχνίδι για τον Μολιέρο»:
Θεατρική παράσταση από το Θέατρο της Ημέρας (1996-1998) / 453

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΤΑΪΚΟΣ

Για τις μεταφράσεις του Μολιέρου / 459

ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΕΤΡΑΚΟΥ

Λευτέρης Βογιατζής και Μολιέρος:
συνδυασμός του κλασικού με το μοντέρνο... / 463

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:
ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ ΚΑΙ ΜΟΛΙΕΡΟΣ**

ΕΙΡΗΝΗ ΛΕΒΙΔΗ

Πέτρες σε τρύπιο παντελόκι... / 479

ΚΩΣΤΑΣ ΟΡΔΟΛΗΣ

Η γνωριμία μου με το Λευτέρη / 485

**ΤΑΡΤΟΥΦΟΣ ΣΤΟΝ *ΤΑΡΤΟΥΦΟ*,
ΑΜΦΙ-ΘΕΑΤΡΟ ΣΠΥΡΟΥ Α. ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΥ (1978)**

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ο *Ταρτούφος* του Σπύρου Α. Ευαγγελάτου
(1978) και ο Λευτέρης Βογιατζής / 491

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΟΥΡΑΣ

Αντίστιξη και Μετατροπία / 503

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΤΑΛΙΑΝΗΣ

Για τον Λευτέρη Βογιατζή με αφορμή τον *Ταρτούφο* / 507

***ΜΙΣΑΝΘΡΩΠΟΣ*, ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ
ΟΔΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ (1996-1997)**

ΣΟΦΙΑ ΑΛΕΞΙΑΔΟΥ

«Δουλεύοντας με το Λευτέρη²»: το φως στις παραστάσεις
του Θεάτρου της Οδού Κυκλάδων / 511

ΝΙΚΑΙΤΗ ΚΟΝΤΟΥΡΗ

Μια συνεχής κάθοδος στη λεπτομέρεια / 517

ΝΙΚΟΣ ΚΥΠΟΥΡΓΟΣ

Όλο το έργο μια παρτιτούρα / 521

ΝΙΚΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Η εμπειρία από τον *Μισάνθρωπο* του Λευτέρη Βογιατζή / 523

ΘΑΛΕΙΑ ΙΣΤΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

Μια εικόνα συμπύκνωσης της ζωής του / 525

**ΣΧΟΛΕΙΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ,
ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ (2004)**

ΙΛΙΑ ΛΑΚΙΔΟΥ

«Σχολείο» ερμηνείας της μολιερικής κωμωδίας:
η σκηνογραφία ως σκηνοθεσία / 527

ΝΙΚΟΣ ΚΟΥΡΗΣ

Η ταχύτητα του ψυχισμού είναι πιο γρήγορη από τα λόγια / 535

ΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΟΥΡΑΣ

Ο επίμονος αχθοφόρος των λέξεων / 539

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΠΟΥΛΙΑ

Το μόνο πράγμα από το οποίο κινδυνεύουμε είναι οι φόβοι μας / 541

ΑΜΦΙΤΡΥΩΝ, ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ (2012)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΗΜΕΛΛΟΣ

Να μαθαίνεις παρακολουθώντας τη φύση / 545

ΑΜΑΛΙΑ ΜΟΥΤΟΥΣΗ

Απεχθανόταν να είναι δάσκαλος / 547

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ / 551

